

Valtioneuvoston asetus porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1 Asian tausta

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), jäljempänä *porotalouden rakennetukilaki*, muuttamista koskeva laki (1329/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua valtioneuvoston asetusta (276/2017, jäljempänä *porotalouden rakennetukiasetus*) muutettiin asetuksella (267/2023) lainmuutoksen johdosta. Ehdotettavalla asetuksella sisällytettäisiin porotalouden rakennetukiasetukseen tarkemmat säännökset vähennysten ja seuraamusten asiakokonaisuudesta, josta perussäännös on porotalouden rakennetukilain 103 a §:ssä.

Samanaikaisesti porotalouden rakennetukiasetukseen ehdotettujen muutosten kanssa ehdotetaan pääosin vastaavia lisäyksiä maatalouden rakennetuesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (265/2023, jäljempänä *rakennetukiasetus*).

2 Asian valmistelu

Valtioneuvoston asetus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Saamelaiskäräjien kanssa oli sovittu saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvottelu. Neuvottelua varten oli toimitettu neuvottelumateriaali sisältäen myös ehdotetun asetuksen. Saamelaiskäräjät ilmoitti käyneensä läpi asiaan liittyvät asiakirjat ja totesi, ettei ole tarvetta neuvotella edellä mainitun lain mukaisesti. Ministeriölle ilmoitettiin, että ehdotetut muutokset ovat hyväksyttäviä.

3 Uusi ehdotettava pykälä (43 a §)

3.1 Johdanto

Porotalouden rakennetukilain 103 a §:ssä säädetään porotalouden rakennetukien vähennyksistä ja seuraamuksista tuen maksun yhteydessä. Pykälän 3 momentissa säädetään, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä tuen vähentämisperusteista sekä vähennysten ja seuraamusten laskennasta.

Porotalouden tukien yhdenmukaisen käytännön toteuttamiseksi maatalouden rakennetukien kanssa porotalouden rakennetukiasetukseen lisättäisiin jäljempänä ehdotettu pykälä. Yhdenmukaisen käytännön toteuttamista edellyttää osaltaan myös kokonaan kansallisestikin rahoitettaviin tukiin sovellettava johdonmukaisuuden periaate suhteessa yhteisen maatalouspolitiikan sääntöihin.

Ehdotettu uusi pykälä mukailee maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 annetun valtioneuvoston asetuksen (617/2023) säännöksiä. Viimeksi mainittu asetus on annettu maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027 annetun lain (1325/2022) nojalla. Ehdotettavan uuden pykälän (43 a §) sisältö olisi pääosin yhdenmukainen edellä mainitun asetuksen (617/2023) 42 §:n kanssa.

Porotalouden rakennetukilain 103 a §:n 1 momentin mukaan jos maksua koskevassa hallinnollisessa tarkastuksessa tai muussa tarkastuksessa havaitaan, ettei tuen kohteena olevaa toimenpidettä ole toteutettu hyväksytyn suunnitelman mukaisesti tai tuenhakija on maksuhakemuksessaan esittänyt tukeen oikeuttamattomia kustannuksia, tukea ei makseta tai maksettavaa tukea vähennetään. Maksettavaan tukeen liittyvästä hallinnollisesta seuraamuksesta päättää maksupäätöksen tekevä viranomainen.

Edellä mainitun lain 103 a §:n 2 momentin mukaan seuraamuksissa on otettava huomioon horisontaaliasetuksen 59 artiklassa säädetty. Momentin mukaan seuraamuksia ei määrätä horisontaaliasetuksen 59 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan a, b ja c kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa eikä muissa niihin verrattavissa tilanteissa. Porotalouden rakennetukilaissa horisontaaliasetuksella tarkoitetaan yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta sekä asetuksen (EU) N:o 1306/2013 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2021/2116.

Ehdotetut seuraamukset perustuvat horisontaaliasetuksen 59 artiklassa jäsenvaltioille asetettuun velvoitteeseen. Horisontaaliasetuksen 59 artiklan (Unionin taloudellisten etujen suojaaminen) 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä sovellettavia hallintojärjestelmiä noudattaen annettava kaikki tarvittavat lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset sekä toteutettava muut tarvittavat toimenpiteet unionin taloudellisten etujen tehokkaan suojan varmistamiseksi. Asetuksen 59 artiklan 1 kohdan d alakohdassa todetaan, että näiden säädösten, määräysten ja toimenpiteiden on liityttävä erityisesti tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien seuraamusten määrittämiseen unionin oikeuden tai sen puuttuessa kansallisen oikeuden mukaisesti ja tarvittaessa oikeustoimiin ryhtymisen. Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava lisäksi asianmukaiset varotoimet, joilla varmistetaan, että sovellettavat seuraamukset ovat oikeasuhteisia ja suhteutettuja havaitun noudattamatta jättämisen vakavuuteen, laajuuteen, pysyvyyteen tai toistuvuuteen.

Edellä selvitettyssä porotalouden rakennetukilain 103 a §:n 2 momentissa on säädetty poikkeuksista seuraamusten määrittämisestä. Momentissa viitataan seuraamusten soveltamisessa sovellettavien poikkeusten osalta horisontaaliasetuksen 59 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan a, b ja c kohdissa tarkoitettuihin tilanteisiin. Seuraamuksia ei määrättäisi myöskään muissa edellä mainittuihin horisontaaliasetuksessa tarkoitettuihin tilanteisiin verrattavissa olevissa tilanteissa. Horisontaaliasetuksen 59 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan a kohta koskee ylivoimaista estettä ja poikkeuksellisia olosuhteita. Näissä tuenhakija säilyttää oikeutensa tukeen. Horisontaaliasetuksen 59 artiklan 5 kohdan toisen alakohdan b ja c kohdan mukaisissa tilanteissa seuraamusta ei sovelleta, mutta tukea kuitenkin vähennetään siltä osin kuin tuenhakija ei ole siihen oikeutettu. Kohdan b mukaisessa tilanteessa noudattamatta jättäminen johtuu toimivaltaisen viranomaisen tai muun viranomaisen virheestä ja henkilö, jota hallinnollinen seuraamus koskee, ei olisi voinut kohtuudella havaita kyseistä virhettä. Kohdan c mukaisessa tilanteessa asianomainen henkilö voi osoittaa toimivaltaista viranomaisesta tyydyttävällä tavalla, ettei noudattamatta jättäminen ole hänen syytään, tai jos toimivaltainen viranomainen on muutoin vakuuttunut siitä, ettei noudattamatta jättäminen ole asianomaisen henkilön syytä.

3.2 Vähennys tukikelvottomien kustannusten vuoksi (43 a §)

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tukikelvottomien kustannusten vuoksi tehtävästä vähennyksestä. Vähennyksen käyttämisen arviointi tehtäisiin, jos tukikelvottomat kustannukset olisivat yli 10 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Mahdollisuudesta vähennyksen kohtuullistamiseen säädettäisiin ehdotetun pykälän 2 momentissa.

Edellä on viitattu yhdenmukaiseen käytäntöön maatalouden rakennetukien kanssa. Rakennetukiasetukseen ehdotetun vastaavan säännöksen perusteluissa viitataan EU-säännöksiin. Ehdotettava vähennyksen arviointi maatalouden rakennetukien osalta perustuisi pääosin suoraan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 soveltamissäännöistä yhdenmukaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän, maaseudun kehittämistoimenpiteiden ja täydentävien ehtojen osalta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 809/2014 63 artiklaan.

4 Taloudelliset vaikutukset

Porotalouden rakennetukilain mukaiset tuet eivät sisälly Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmaan, joka kytkeytyy Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen vuosiksi 2023—2027. Porotalouden rakennetukilain mukaiset tuet maksetaan kokonaan kansallisesti, mutta ne perustuvat komission valtiontukea koskevaan päätökseen K(2016) 1752. Komission päätöksen mukaan perinteisten porotalousjärjestelmien investointitukeen ja ylläpitoon käytettävän kansallisen tuen enimmäismäärä saa olla 2 miljoonaa euroa vuodessa. Varat osoitetaan kyseiseen käyttöön maatilatalouden kehittämisrahastosta (Makera) käyttösuunnitelmassa ja porotalouden rakennetukilain 112 §:n mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

Porotalouden rakennetuen maksun yhteydessä tehtävät mahdolliset vähennykset eivät ole ennakoitavissa, eikä esityksen taloudellisia vaikutuksia siten voida arvioida.

5 Lausuntopalaute

Lausunnoissa...

6 Voimaantulo

Ehdotettu asetusta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

7 Laintarkastus

Asetusehdotus.....